

הרב חיים אבערלאנדער
רב דקהל שארית ישראל ווילעדניק
וראש הכולל אור ישראל

אם יש איסור להכנס למקום שאינו בדוק מחמץ

נשאלתי פעם, מאחד שעובד בבית חרושת של נכרים, ויש שם חדר אוכל שבו אוכלים כל העובדים ארוחת צהרים, ובעה"ב מניח שם לטובת העובדים מאכלים, כגון מזונות פירות ומשקאות שהעובדים יכולים ליקח לעצמם, ועבור היהודים יש שם מאכלים כשרים, האם מותר ליכנס לאכול שם בפסח?

גם יתבאר בעל תשובה הגר בבית אביו שעדיין אינם שות"מ מה יעשה בפסח.

אם יש איסור להכנס למקום שאינו בדוק מחמץ

הדמים והמקח קיים, וא"כ למה הוצרכה הגמ' לומר, דלכך אין המקח בטל, דניחא ליה לאיניש למעבד מצוה בממוניה, הרי גם בלא זה הדין כן. ועל זה כתב המקו"ח דלק"מ, שהרי כל שאינו ראוי לדירה, ודאי הוה מום בעיקר המקח, ואם כן כשנכנס לדור בו בלי בדיקה, דר בו באיסור, מחשש דילמא יבוא לאכלו, ואם כן הרי אינו ראוי לדור בו כל זמן שלא יוציא הוצאות לבדיקה, והוי מקח טעות בעיקר המקח, עיי"ש.

ביאור מחלוקת הפוסקים אם אסור להכנס למקום שלא נבדק

ונראה דתליא במחלוקת הפוסקים בטעם חיוב בדיקה, בריש פסחים כתבו התוס' (בד"ה אור) וז"ל, אור לארבעה עשר בודקין את החמץ, פירש הקונטרס, שלא לעבור עליו בבל יראה. וקשה לר"י, כיון דצריך ביטול, כדאמר בגמ' (דף ו:), ומדאורייתא בביטול בעלמא סגי, אמאי הצריכו חכמים בדיקה כלל. ונראה לר"י, דאע"ג דסגי בביטול בעלמא, החמירו חכמים לבדוק חמץ ולבערו, שלא יבא לאכלו. וכן משמע לקמן (דף י:), דבעי רבא כור בשמי קורה וכו', או דלמא זימנין דנפל ואתי למיכליה. והטעם שהחמירו כאן טפי מבשאר

נידון השאלה הוא, אם יש איסור להכנס בבית שלא נבדק מחמץ אף שאינו יודע בוודאי שיש שם חמץ, אולם אפי' אם מותר להכנס לחדר שלא נבדק מ"מ עדיין אפ"ל שאסור להכנס לבית של נכרי שיש בו ודאי מאכלי חמץ, מחשש שמא יבוא לאכלו, ואבאר.

בהליכות שלמה (הל' בדיקת חמץ, סי' כ"א ובהערה אות י"ח) כתב וז"ל, ולענין דיורין בבית שיודע שיש בו חמץ, הנה בפסחים (י' ע"א), על הא דאמרו שם, על ובדק ולא אשכח, פלוגתא דר"מ ורבנן, הקשו התוס', מאי נפק"מ, דכיון שבדק ולא מצא, מה יעשה, הרי גם אם יצריכוהו לבדוק פעם שנייה, נמי לא ימצא, עיי"ש. ולכאורה למה לא אמרו דנפק"מ אם צריך עכ"פ לסגור מקום זה ולדור במקום אחר. ונראה מזה, דלא אסרו חכמים לדור בבית משום כך, דלענין כל יראה הרי לא יועיל ויעבור כל היכא דאיתיה, והחשש דשמא יבא לאכלו הוא רק מדרבנן, ומש"ה לא גזרו לאסור הדיורין, עכ"ל.

ובהערה שם (אות י"ח) מציין, דבמקור חיים (תל"ו סק"ז) הביא את קושית המג"א (שם סק"ז), דבחו"מ (סי' רל"ב סי' ה') מבואר דכל מום שאינו בגוף המקח, מנכה לו מן

איסורי הנאה שלא הצריכו לבערם, משום דחמץ מותר כל השנה ולא נאסר רק בפסח, ולא בדילי מיניה. אי נמי, שאני חמץ שהחמירה בו תורה לעבור בבל יראה ובל ימצא, החמירו חכמים לבדוק ולבערו אפילו היכא דביטלו, משום דילמא אתי למיכליה, עכ"ל.

וכתב הפנ"י (שם), ונראה דהא דלא פירש רש"י הטעם משום שמא יאכל, כדאמרין לקמן בגמרא להדיא גבי ככר בשמי קורה, וכן בההיא דהמוצא חמץ ביום טוב כופה עליו כלי. דס"ל לרש"י, דלא שייך חששא דשמא יאכל, אלא בחמץ ידוע דוקא, אבל בחמץ שאינו ידוע, כי האי דהכא, לבדוק לאור הנר בחורים וסדקים, לא שייך האי חששא כלל, דהוי חששא רחוקה וכמה ספיקי, שמא אין כאן חמץ כלל, ואת"ל דאיכא, שמא אין סופו להמצא בתוך הפסח, ואת"ל שימצא, שמא לא יאכלנו, על כרחך מחויב לבדוק רק משום בל יראה, דליכא אלא חד ספיקא, עיי"ש.

הרי לנו מחלוקת בין רש"י ותוס', אם משום חשש דיבא לאכלו חייבו חכמים בדיקה, או שמשום חשש זה יש רק חיוב ביעור, אבל לא חיוב בדיקה.

ובמקום אחר² הארכתי אם לשיטת התוס' דסוברים דכל חיוב הבדיקה הוא משום דחיישינן שמא יבא לאכלו, יש חיוב בדיקה גם על חמץ שאינו שלו המונח ברשותו, מחשש דיבא לאוכלו. ובפשטות תליא בשני תירוצי התוס', למה רק לגבי חמץ חיישינן דיבאו לאוכלו, ולא לגבי שאר איסורי הנאה. והיינו דלתירוצן הראשון דתוס', דחמץ היות

דאינו בדיל מיניה, יש חשש דיבאו לאכלו, ומשום הכי צריך בדיקה, א"כ כל חמץ שיש חשש שיבאו לאוכלו צריך בדיקה. אבל לתירוצן השני דתוס', עיקר החשש שיבאו לאוכלו היא הוספה לבל יראה. והיינו דהיות דלגבי חמץ החמירה התורה דעובר עליו בב"י, החמירו גם חכמים בו, ואמרו דהביטול אינו מועיל, מחשש דיבא לאוכלו, ועובר עליו עדיין מדרבנן בב"י³, וצריך לבדוק ולבער החמץ, כדי שלא יעבור עליו בב"י מדרבנן. אבל באופן שגם מדרבנן אינו עובר עליו בב"י, דהחמץ אינו שלו, אינו מחויב בבדיקה.

ולפי"ז נראה דמחלוקתם תליא במחלוקת הנ"ל. והיינו דלשיטת הסוברים שאין חיוב בדיקה מחשש דיבא לאכלו, אלא דמחשש דשמא יבא לאכלו אמרו חכמים שהביטול אינו מועיל, וממילא צריך לבדוק ולבער החמץ, כדי שלא יעבור בב"י מדרבנן, וכל שכן לשיטת רש"י, דכל חיוב הבדיקה הוא כדי שלא לעבור בב"י, אין איסור להכנס לבית שלא נבדק, מכח החשש דיבא לאכלו. אבל להסוברים דיש חיוב בדיקה אעפ"י דאינו עובר עליו, מחשש דיבוא לאכלו, והיינו דאמרו חכמים דאסור ליהודי שיהיה לו בית שאינו ודאי נקי מחמץ, מחשש דיבוא לאכלו, א"כ מסתבר דנכלל בזה גם דאסור להמצא במקום דאינו נקי ודאי מחמץ, מחשש דיבוא לאכלו. ולפי זה נמצא, דהמקו"ח דסובר דאסור לדור בבית שאינו בדוק מחמץ, סובר דיש חיוב בדיקה גם מחמץ שאינו שלו המונח ברשותו, מחשש דיבא לאוכלו⁴.

וכעין זה כתב באבן האזל (פ"ב מהל'

2 עי' מש"כ בזה בקובץ אור ישראל גליון (ס"ב) מש"כ בזה.

3 ועי' בשו"ע הרב בס' תל"ה ס"ג, שכתב וז"ל, כשהוא בודק ומבער בתוך הפסח, או יש בביעור מצוה מצד עצמו, שנאמר - תשביתו שאור מבתיכם. ואם אינו מבער, עובר עליו בבל יראה ובל ימצא. ואף אם כבר ביטל כל חמצו קודם הפסח, שאינו מצווה לבערו מן התורה, מכל מקום כיון שגזרו חכמים שאין ביטול מועיל כלום, מטעמים ידועים, הרי חמץ זה כאלו לא נתבטל, ועובר עליו בבל יראה ובל ימצא מדברי סופרים, וגם יש בו מצות תשביתו מדברי סופרים, ולכן מברך וצונו על ביעור חמץ, עיי"ש. וכעין זה כתב שו"ע הרב בס' תמ"ו קונט"א א', עיי"ש, וכ"כ בשו"ת נו"ב מהדו"ב ס' ס"א עיי"ש.

4 ובקובץ אור ישראל הנ"ל ביארתי ג"כ, דזו היא שיטת המקו"ח.

חמץ ומצה), דלשיטת התוס' דחייב הבדיקה הוא מחשש דיבא לאכלו, עיקר התקנה לבדוק היא, שלא ידור בבית שיש שם ספק חמץ, וא"כ אסור לדור בבית שלא נבדק⁵. אבל לשיטת רש"י דחייב הבדיקה הוא כדי שלא לעבור בב"י, אין שום איסור לדור בבית שלא נבדק. ומבאר שם לפי"ז, דלתוס' חייב הבדיקה הוא דין בחפצא של הבית, דהיינו להכשיר את הבית שיהיה מותר לדור בו, משא"כ לרש"י חייב בדיקה הוא חייב גברא, שלא יעבור בב"י, וכתב כמה נפק"מ בזה, עיי"ש.

אם האיסור להכנס למקום שלא נבדק חל רק על מי שמחויב לבדוק שם

וחכם אחד העיר, דמצינו מחלוקת הפוסקים, במי שלא בדק קודם יו"ט, אם יבדוק ביו"ט עצמו, והכרעת המשנ"ב (סי' תל"ה סק"ג), דאם כבר ביטל לא יבדוק, דהא ממילא אינו יכול לבערו, ובשביל לכפות עליו כלי, א"צ לבדוק. אמנם בשו"ע הרב (שם סעי' ג') הכריע כהפוסקים שצריך לבדוק, וכופה עליו כלי. אולם בסוגריים שם כתב, דבשבת שבתוך החג בוודאי דלא יבדוק. ולכאורה, אם אמרינן דאסור להכנס לבית שלא נבדק, למה אינו חייב לצאת מאותו בית. וכן אם שכח לבדוק חדר אחד, עכ"פ לא ישתמש באותו חדר. ועל כרחק דהאיסור לדור במקום שלא נבדק, אינו איסור עצמי, אלא רק תוצאה מחייב הבדיקה. והיינו דבחיוב לבדוק נכלל, דאם לא בדק, אסור להשתמש באותו מקום. אבל אם לא שייך לבדוק, כיון שהוא בתוך החג, אעפ"י דקודם יו"ט חל עליו חייב בדיקה, כיון דכעת אי אפשר לבדוק, מותר להשתמש שם.

ולפי"ז אין מדברי התוס' שום ראיה לדברי השלחן שלמה, דמותר לדור בבית שלא נבדק.

דשם מיירי התוס' אהא דעל ובדק ולא אשכח, שכתבו התוס', דאפילו אם מחמירנן בזה, מכל מקום אי אפשר לחייבו בבדיקה, דגם אם יצריכוהו לבדוק פעם שנייה, לא ימצא את החמץ, וא"כ כיון דלא שייך לחייבו בבדיקה, מותר לדור שם, ודומה למי שלא בדק קודם יו"ט. משא"כ כשיש חייב בדיקה, שפיר אפשר לומר דאסור לדור שם בלי בדיקה.

ויש לדון, להסוברים דאסור לדור בבית שלא נבדק, אם האיסור הוא דווקא לגבי בעה"ב שחל עליו חייב בדיקה, שנכלל בחייב הבדיקה גם איסור לדור במקום שאינו בדוק, אבל מי שלא חל עליו חייב בדיקה, לא חל עליו גם איסור כניסה לבית, או שאף מי שאין לו חייב בדיקה, מכל מקום חל עליו איסור להכנס לבית. דכיון דחל חייב בדיקה על בעה"ב ומכח חייב זה חל עליו גם איסור כניסה, חל איסור כניסה גם על כל אדם. ורק כשאין לבעה"ב חייב בדיקה, כגון בשבת שבתוך החג, מותר להכנס לבית.

ומכל מקום מסתבר, דרק כשבעה"ב הוא יהודי, שחלה עליו חובת בדיקה, חל על הבית איסור כניסה, אבל כשהבעה"ב הוא נכרי, לא חל איסור כניסה כלל על בית שאין ידוע אם יש בו חמץ.

אם יש איסור להכנס לבית נכרי שיש בו חמץ

אולם אפילו אם נאמר דמותר להכנס לבית נכרי שלא נבדק, מכל מקום עדיין יש מקום לומר, דאסור להכנס לבית נכרי שיש שם ודאי חמץ, דחייב מחיצה או כפיית כלי מחשש דיבוא לאכלו, אינו תלוי בחייב בדיקה וביעור. דהרי אפילו לחמצו של נכרי בבית ישראל צריך לעשות מחיצה, מחשש דאתי למיכל מיניה, וא"כ הוא הדין דאסור לילך למקום

5 ולפי מה שמדייק השלחן שלמה מהתוס', דאין איסור לדור בבית שלא נבדק, צ"ל לפי מה שכתבנו לעיל, דהנידון אם יש חייב בדיקה מחשש דיבוא לאכלו, תליא בב' תירוצי התוס' בריש פסחים, דהתוס' סוברים שאין איסור לדור בבית שלא נבדק, סוברים כאותו צד שחייב לבדוק רק כשעובר עליו מהתורה בב"י.

שיש בו חמצו של נכרי, כשיש חשש דאתי למיכל מיניה⁶.

וכן מצאתי בשו"ת שיבת ציון (סי' י'), שמוכר שם סדר ותקנת מכירת החמץ אצל הנו"ב, וכתב וז"ל, והיהודי ובני ביתו לא יבואו כל ימי פסח לחדר שמוכרין לגוי, כי חיישינן בחמץ דילמא אתי למיכל מיניה, עכ"ל⁷. וכ"כ בהנהגות מכירת חמץ מבעל ייטב פנים (וציין לדבריו, בייטב פנים בדרשות לשבת הגדול) וז"ל, ולא יכנס היהודי כלל לחדר שמכור לנכרי, שמא יאכל וישתה ממנו, עכ"ל⁸. הרי דאעפ"י דהחמץ של נכרי והחדר של נכרי, אסור להכנס לחדר, מחשש דיבוא לאכלו⁹. ודוחק לחלק, דשם חמור יותר, כיון שאותו מקום היה שייך מקודם לישראל, ומכור לנכרי רק לפסח¹⁰.

אמנם בחזון איש או"ח ריש סי' קכ"ד כתב, ואם מכר החדר עצמו לגוי, אפשר שא"צ לסגור הדלת, ואף אם נכנס בו באקראי ברשות הגוי, לית לן בה, שלא אסרו חז"ל להכנס לביתו של גוי בפסח, עיי"ש. הרי דסובר, דהיות דלא מצינו איסור להכנס בפסח לבית נכרי מחשש דאתי למיכל חמצו של הנכרי,

כמו כן אין איסור להכנס לחדר שמכר לנכרי. ונראה דאף לדעת הנו"ב והייטב פנים, דסוברים דאסור להכנס לחדר שמכר לנכרי, מכל מקום מותר שפיר להכנס לבית של נכרי¹⁰ בפסח בשעה שבעה"ב הנכרי נמצא שם, דהנכרי משמר שלא יטול הישראל מחמצו, וכמו שמבואר בסוף סי' ת"מ ס"ג, לגבי הא דנכנס הנכרי לבית ישראל וחמצו בידו. ותו מסתבר, דאפילו אם אין הנכרי משמרו, מכל מקום לא חיישינן שיקח מביתו של נכרי בלי רשות, דנחשב עליו כגנב, ולא חיישינן בכה"ג שיבוא לאכלו. ורק כשחמצו של נכרי מונח בבית ישראל, חיישינן דאתי למיכל מיניה.

אולם באופן דהנכרי אינו מקפיד אם הישראל יאכל מחמצו, כגון בחמצו שמכור לנכרי, דהרי דעת הנכרי לחזור ולמכרו לישראל, בזה שפיר חיישינן שיבא לאכלו, אעפ"י שהחמץ בבית הנכרי.

ולפי זה בנידון השאלה, תליא במחלוקת הנו"ל, ולהנו"ב והייטב פנים אסור לישראל להכנס לחדר שאוכלים בו חמץ, כיון דהנכרי אינו מדקדק שהישראל יאכל ממנו, שפיר

6 אולם מדברי ההליכות שלמה הנו"ל נראה, דגם אם ידעין דיש שם חמץ וודאי, אין שום איסור להכנס לשם, מחשש דיבא לאוכלו לא אסרו לדור בבית, וזה חידוש, ובדברי התוס' דהביא ראיה, מבואר רק שכשלא בדק, לא נאסר לדור בבית, משא"כ כשיש שם וודאי חמץ, שפיר אפשר לומר שאסור לדור שם, אם לא ע"י מחיצה או כפיית כלי. וצ"ל דהליכות שלמה מיירי כשידעין דיש שם וודאי חמץ, אבל אינו ידוע מקומו, וצריך לחפש אחריו, דכיון דאינו יודע איפה החמץ מונח, לא שייך לעשות מחיצה, ולכן מותר לגור שם, אבל בידוע מקומו, מודה דאסור לדור בלי מחיצה או כפיית כלי.

7 ובהג' אשל אברהם (סי' ת"מ סעי' ב') כתב וז"ל, ומקומות שאין בהם אוכלים ומשקים, חמץ הראוי לאכילה, וגם אם יש בהם חשש ספק חמץ, כיון שאין שם וודאי חמץ הראוי לאכילה, ומוכר המקום ההוא לנכרי, אף שמשירר לעצמו חפצים במקום ההוא, שנכנס לשם בתוך הפסח הרבה פעמים, ואין מחיצה מברלת, על כל זה אין בזה חשש, כיון שאין בו וודאי חמץ הראוי לאכילה בחדר ההוא, עיי"ש. הרי דאם יש שם וודאי חמץ הראוי לאכילה, אסור להכנס חשם, ויש חיוב מחיצה, אף דהמקום מכור לנכרי.

8 וכ"כ בהליכות שלמה (פ"ו סי' ח'), דיש להמנע מלהכנס למקום המכור או מושכר לנכרי, שהצניע שם חמץ, אם לא לצורך גדול, דהא עיקרה של המחיצה היא כדי להפרישו מאותו מקום, ואם יכנס ויצא וישתמש באותו מקום ליטול חפצים, א"כ הו"ל המחיצה כחוכא ואטלולא. ואף שהתנה עם הנכרי שיהא מותר לו להכנס לשם, מ"מ הרי עדיין בעי מחיצה, ולכן יש להזהר בזה, עיי"ש. הרי דגם בחדר שמכור לנכרי יש דין מחיצה, ואין להכנס לשם.

9 וכמו"כ דוחק לומר, דאף לדבריהם אסור רק כשנמצא שם חמצו של ישראל שמכר לנכרי, דכיון דהחמץ היה שייך לישראל, לא בדיל, וחיישינן יותר שמא יבוא לאכלו [עיי' במשנ"ב תמ"ח סקי"ב בשם שו"ת הרדב"ז], משא"כ כשהחמץ הוא של נכרי, אעפ"י שאינו מקפיד שישראל יקחנו, אין איסור.

10 ומסתבר דמותר להכנס אפילו לרשות ישראל שיש בה חמץ, כגון לבית חרושת או למשרד שיש בהם חמץ, אם בעה"ב מקפיד שלא יקח מחמצו בלי רשותו.

חיישינן דיבא לאכול ממנו.

אם מותר להכנס באקראי למקום שיש בו חמץ

אולם עדיין יש לדון, אם מותר להכנס לזמן מועט, למקום שיש בו חמץ של נכרי, כמו שאבאר. דהנה בשו"ע (סי' תמ"ח ס"ב) כתב וז"ל, אם אינו יהודי מביא לישראל דורון חמץ ביום אחרון של פסח, לא יקבלנו הישראל וגם לא יהא ניכר מתוך מעשיו שחפץ בו, עכ"ל. וכתב בא"ר (שם סק"ד) וז"ל, גם באחרון [של פסח] נראה נמי דיכפה כלי. מיהו אם מביאו אחר מנחה, ודאי אין צריך, עכ"ל¹¹, הובאו דבריו במשנ"ב (שם סק"ו). וכן בשו"ע הרב (שם סעי' ד') כתב וז"ל, וצריך לכפות עליו כלי, אלא א"כ הביאו ביום טוב האחרון סמוך לחשיכה, שבשעה מועטת אין לחוש שמא ישכח ויאכלנו, עיי"ש.

הרי מבואר בדבריהם, דבשעה מועטת, דהיינו מזמן אחר המנחה עד הערב, לא חיישינן דיבוא לאכלו, ולפי"ז לכאורה מותר להכנס לחדר שנמכר לנכרי לזמן מועט. אולם מסתימת דברי השיבת ציון הנ"ל נראה, דגם לזמן מועט אסור להכנס, וכן נראה מדברי הייטב פנים, שכתב שלא יכנס היהודי כלל וכו', ולכאורה טעמא בעי.

ונראה דהא דמתירים לזמן מועט, היינו רק באחרון של פסח, וכמו דנראה מדברי הא"ר שם, דכיון דבזמן מועט יהיה כבר אחר פסח, לא חיישינן שיבוא לאכלו. אבל בתוך הפסח אין היתר אפילו לזמן מועט, דחיישינן שאם יתירו לזמן מועט, ישהה שם להרבה זמן ויבוא לאכלו.

וכ"מ מדברי הט"ז (סי' תמ"ו ס"ק א')

וז"ל, קמ"ל שתיכף שהוא מוצא החמץ במקום דירתו, יוציאנו לחוץ בענין שלא יהא לפניו במקום שהוא "אפי" שהייה קטנה" עד שישרפנו, כדי שלא יבוא לידי מכשול אכילה, עכ"ל. הרי דגם בזמן מועט חיישינן דיבוא לאכלו¹².

וכ"מ בשלחן ערוך הרב (סי' ת"מ סעי' ז'), שכתב וז"ל, וכל זה כשכבר הלך לו הנכרי, ונשאר חמצו מונח בבית הישראל שלא מדעת הישראל. אבל לכתחלה לא יניחנו הישראל לילך מביתו, אלא אם כן יטול חמצו עמו, "אפילו לא ישתהה שם חוץ לביתו רק שעה אחת", ואפילו רוצה לעשות לפניו מחיצה כהלכתה, עכ"ל. הרי דלכתחילה חיישינן שיבוא לאכלו אפילו בזמן קצר

גם מדברי החזו"א הנ"ל נראה, דאסור להכנס אפילו באקראי, שכתב, ואם מכר החדר עצמו לגוי, אפשר שא"צ לסגור הדלת, ואף אם נכנס בו באקראי ברשות הגוי, לית לן בה, שלא אסרו חז"ל להכנס לביתו של גוי בפסח, עיי"ש. הרי שכתב, דהטעם שמותר להכנס באקראי לחדר שמכר לנכרי הוא, כיון דהמקום הוא של נכרי, ובכח"ג לא אסרו חז"ל. ומבואר דברשות ישראל אסור אפילו להכנס בו באקראי. ולדבריו נראה, דבבית נכרי אפילו בקביעות מותר, דלא מצינו דאסרו להכנס לבית נכרי בפסח בקביעות. אולם משתמש בחדר שמכר לנכרי דרך קבע, כהרגלו בכל ימות השנה, עושה חוכא ואיטלולא ממכירת החמץ, ונראה כהערמה בעלמא, ומשום הכי מותר להכנס לשם רק באקראי בעלמא.

ולפי"ז בנדון השאלה, בבעל תשובה הגר בבית הוריו שעדיין אינם שות"מ, ואוכלים

11 ועי' פורמ"ג (במשבצות זהב סי' תמ"ח סק"ב) שכתב וז"ל, ועיין חק יעקב סק"ו, ביום טוב אחרון אין צריך כפיית כלי, איני יודע למה, בסימן תמ"ו (סעיף א'), ושם בחד יומא די בכפיית כלי, ועכ"פ בעי כפיית כלי, וצ"ע, עכ"ל. גם בא"ר שם נתקשה בדברי הח"י. ואולי דגם כוונת הח"י רק לזמן מועט, דאז לא חיישינן, ודוחק.

12 וכ"מ קצת מהא דמבואר (שם סעי' ג'), גגו של אינו יהודי שהיה סמוך לגגו של ישראל, ונתגלגל החמץ מגגו של אינו יהודי לגגו של ישראל, הרי זה דוחפו בקנה, אבל אסור ליגע בו, דחיישינן שמא יאכלנו. הרי דהגם דנגיעה בידיו היא לזמן קצר, כדי להעבירו לרשות נכרי, מכל מקום אסור, ורק כשלוקחו כדי לשורפו לא חיישינן. אם לא שנחלק, דדוקא כשנוגע בו בידיו, כיון דהחמץ בידיו, חיישינן אפילו בזמן קצר.

יש בו חמץ.

אמנם להכנס בבית נכרי שיש שם ודאי חמץ, אם הגוי מקפיד שלא יאכל הישראלי ממאכליו, או שהישראלי לא יאכל ממאכלי נכרי מטעם כשרות, לא חיישינן שיבוא לאכלו. אבל אם הנכרי אינו מקפיד שהישראלי יאכל ממאכליו, ויש שם מאכלי חמץ כשרים, שהישראלי אוכל במשך כל השנה, אסור להכנס לשם.

ולכן בנדון השאלה, במי שעובד בבית חרושת של נכרים, ויש שם חדר אוכל שבו אוכלים כל העובדים ארוחת צהרים, ובעה"ב מניח שם לטובת העובדים היהודים מאכלים כשרים, אסור להכנס לשם בפסח, מחשש דיבוא לאכול שם.

ונראה דאסור לו להכנס לשם אפילו לזמן מועט. והא דמצינו בפוסקים דמתירים לזמן מועט, היינו רק באחרון של פסח, דכיון דזמן מועט יהיה כבר אחר הפסח, לא חיישינן שיבוא לאכלו. אבל בתוך הפסח, אין היתר אפילו לזמן מועט, דחיישינן שאם יתירו לזמן מועט, ישהה שם להרבה זמן ויבוא לאכלו.

ולפי"ז יוצא, דבעל תשובה הגר בבית הוריו שעדיין אינם שות"מ ואוכלים מאכלי חמץ בפסח, נראה דלחדר שיש שם ודאי חמץ, כגון במטבח, אין להכנס אפילו באקראי. אמנם לשאר החדרים שאין שם ודאי חמץ, אלא רק לא נבדקו מחמץ, יש להקל להכנס שם באקראי. אבל את החדר שהוא גר שם ואוכל שם מאכליו, צריך לבדוק שם.

אמנם אפילו אם בכל השנה הוא נזהר שלא לאכול אצל הוריו משום כשרות, יש לצדד דאם הם אוכלים ג"כ מאכלים כשרים, אעפ"י שאינו מהכשר שמרוצה אצלו, מכל מקום חיישינן שיבואו לאכול שם, כיון דמעיקרא דינא מותר לאכלו. אבל אם אוכלים מאכלים שאינם כשרים כלל, כיון דבכל השנה הוא נזהר שלא לאכול ממאכליהם, אפילו פת, מחשש כשרות, לא חיישינן דיבוא לאכול שם, ולכן מותר להכנס לביתם.

מאכלי חמץ בפסח, נראה דלחדר שיש בו ודאי חמץ, כגון במטבח, אין להכנס אפילו באקראי. אמנם לשאר החדרים שאין שם ודאי חמץ, רק לא נבדקו מחמץ, יש להקל להכנס לשם באקראי. אבל את החדר שהוא עצמו גר שם, ואוכל שם מאכליו, צריך לבדוק.

אמנם אפילו אם בכל השנה הוא נזהר לאכול אצל הוריו מחשש כשרות, יש לצדד דאם הם אוכלים ג"כ מאכלים כשרים, אעפ"י שאינו מהכשר שמרוצה אצלו, חיישינן שיבוא לאכול ממאכליהם, כיון דמעיקרא דינא מותר לאכול, וכמוש"כ הפוסקים [עי' בבה"ל סי' ת"מ בד"ה כדי], דאפי' במקום שנוהגים איסור בפת עכו"ם, צריך מחיצה, כיון שאינו אלא חומרא בעלמא. אבל אם אוכלים מאכלים שאינם כשרים כלל, כיון דבכל השנה הוא נזהר שלא לאכול ממאכלם אפילו פת, מחשש כשרות, לא חיישינן דיבואו לאכול בפסח. וכמו כן נראה, שבזמנינו שנוהגים שלא לאכול פת עכו"ם מחשש כשרות, לא חיישינן דיבוא לאכול.

סיכום

מצינו מחלוקת אחרונים, אם מותר להכנס לבית שלא נבדק מחמץ, וביארנו דתליא בטעם חיוב הבדיקה.

ויש לדון, להסוברים דאסור לדור בבית שלא נבדק, אם האיסור הוא דוקא לגבי בעה"ב שחל עליו חיוב בדיקה, שנכלל בחיוב הבדיקה גם איסור לדור במקום שאינו בדוק, אבל מי שלא חל עליו חיוב בדיקה, לא חל עליו גם איסור כניסה לבית, או שאף מי שאין לו חיוב בדיקה, מכל מקום חל עליו איסור להכנס לבית, דכיון דחל חיוב בדיקה על בעה"ב, ומכח חיוב זה חל עליו גם איסור כניסה, חל איסור כניסה גם על כל אדם. ורק כשאין לבעה"ב חיוב בדיקה, כגון בשבת שבתוך החג, מותר להכנס לבית.

ומכל מקום מסתבר, דרק כשבעה"ב הוא יהודי, שחלה עליו חובת בדיקה, חל על הבית איסור כניסה, אבל כשהבעה"ב הוא נכרי, לא חל איסור כניסה כלל על בית שאין ידוע אם